

INVITASJON til 70-årsmarkering!

CARL FREDRIKSENS TRANSPORT

Vi følger flyktningruten til svenskegrensen

Søndag 19. august 2012 arrangerer vi en sykkeltur langs den samme ruten som "Carl Fredriksens Transport" benyttet til flyktningstransport med lastebil under 2. verdenskrig. I løpet av 6 uker i 1942/43 bragte denne illegale gruppen mer enn 1000 mennesker over grensen til Sverige; i første rekke jødiske flyktninger og Milorgfolk, deriblant flere høyere offiserer. Vi sykler i flyktningstransportens hjulspor fram til riksgrensen ved Orderudseter i Marker kommune. Her samles vi kl 15:00 til en 70-årsmarkering av det som er blitt kalt krigens største redningsbragd.

Vi håper du blir med! Som et alternativ til sykling, organiserer vi en gåtur og gjør oppmerksom på at det også blir mulig å kjøre bil helt fram til grensen.

Alle interesserte er velkomne til å delta - med sykkel, bil eller til fots!

HISTORIE

Høsten 1942 opplevde man en veritabel flyktningflom i Østlandsområdet. De fleste jøder som hadde unnsloppet arrestasjon under aksjonene rettet mot jøder det året, var nå gått i dekning. Samme høst ble Milorg, Sørlandet rullet opp. Med hundrevis av mennesker på flukt, var det oppstått et behov for flyktningstransport som langt oversteg kapasiteten hos det allerede eksisterende hjelpeapparatet. Dessuten var det adskillig flere kvinner, barn og eldre blant flyktningene enn hva som hittil hadde vært tilfellet. Det hastet med å få alle bragt i sikkerhet! Flyktninger som ble liggende lenge i dekning, risikerte å bli oppdaget; det hendte sågar at noen mistet motet og begikk selvmord.

Tidligere politimann Alf Tollef Pettersen var fra Mysen og lommekjent i grenseområdene. Han hadde operert som grenselos og hadde nå utarbeidet en rute der flyktninger raskt og effektivt kunne bringes nesten helt fram til riksgrensen med bil. Dette betydde at kapasiteten kunne økes betraktelig og at det ble enklere å ta seg av flyktninger som ikke kunne forventes å gå lange strekninger til fots gjennom skogen.

Alf Tollef Pettersen Privat eie

CARL FREDRIKSENS TRANSPORT

Da Ole Berg, "tilbaketrasket leder" for Milorg, fikk nyss om denne flyktningruten, ba han Pettersen om straks å organisere en massetransport av flyktninger over til Sverige. Pettersen hadde egentlig lovet sin kone, Gerd, som var gravid og ved dårlig helse, at han skulle slutte som grenselos. Men det faktum at de nye flyktninggruppene omfattet såpass mange kvinner, barn, gamle og syke, samt at jødene, oftere enn andre nordmenn, manglet et fungerende hjelpeapparat, gjorde det umulig for ekteparet å si nei. Situasjonen var prekær, og den illegale gruppen Carl Fredriksens Transport ble etablert over natten. Noen uker senere skulle Ole Berg selv måtte benytte seg av denne flyktningstransporten.

Pettersen fikk med seg gode samarbeidspartnere i arbeidet, ikke minst Reidar Larsen som var inspektør i Transportmidlingen og bl.a. fremskaffet sjåførere og bilmateriell til hver eneste transport. Gerd Pettersen sto for det interne sambandet og skrev ut falske kjøretillatelser. Viktige medhjelpere var også gartner Rolf Syversen, lege Rolf Engebretsen, Carl Wollebakk på Wollebakk gård, flere politifolk, drosjeeiere, sjåførere og mange andre støttespillere, både i Oslo og langs ruten inn til svenskegrensen.

MASSETRANSPORTEN

Allerede 28. november ble de første 40 flyktningene hentet fra sine dekksteder og bragt i skjul på Syversens gartneri, for så å bli kjørt over til Sverige samme kveld/natt. Carl Fredriksens Transport var i aksjon 5 netter i uken i 6 uker; normalt med 2 lastebiler og 20 flyktninger på hvert lasteplan. Før avreise ble barna gitt sovemedisiner av legen for å sikre at de holdt seg i ro. Syketransport krevde egne tiltak. Larsen organiserte en dristig aksjon der sykehusene i Oslo ble tømt for jødiske pasienter. De sykeste måtte tas over grensen på båre! Dette året opplevde man en fimbulvinter. Turene gikk i kulde og mørke, på dårlige veier med elendig bilmateriell og sommerdekk - som oftest bare med knott (generatorved) som drivstoff. Den siste delen av ruten gikk på skogsveier og stier. Bilene måtte stadig skiftes ut; sjåførene likeså! Mange sjåførere holdt bare én eneste tur - og knapt nok det. Nervepresset var enormt. Langs ruten befant det seg vakter som holdt øye med veien og meldte fra om nazistenes kontrollposter, om tyske militærbevegelser i området osv. De plasserte kvister på ulike måter i veikanten for å signalisere til lastebilene om ruten var fri eller ikke. Alf T. Pettersen satt alltid selv i den forreste bilen, så etter tegn langs veien og fulgte med på alt - klar til handling dersom farer og uventede ting skulle dukke opp. Det var ingen mangel på dramatiske situasjoner! Senere har Pettersen beskrevet turene som et eneste sammenhengende mareritt. Den 14. januar kjørte Carl Fredriksens Transport for siste gang. Ingen vet nøyaktig hvor mange de hadde klart å redde. Detaljerte navnelister ble lagt i et hvelv hos svensk sivilpoliti, men er pr i dag ikke funnet. Det antas imidlertid at antallet var godt over ett tusen og at mer enn halvparten av flyktningene var jøder.

MINNESMERKET FOR CARL FREDRIKSENS TRANSPORT

Minnesmerket ved Hølvannet ble reist 13. september 2009 på initiativ av Leif Arne Mendelsohn og med støtte fra Jødisk museum i Oslo, Det Mosaiske Trossamfund og Marker kommune. I år er det 70 år siden flyktningaksjonen fant sted og det 3. året vi sykler flyktningruten for å hedre minnet om Carl Fredriksens Transport.

70-ÅRSMARKERING VED RIKSGRENSEN KL 15:00

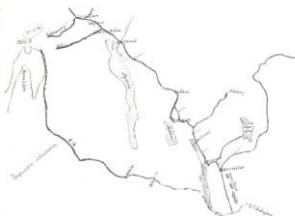
Alle interesserte møtes kl 15:00 på parkeringsplassen ved Orderudseter (før riksgrensen). Historiker Mats Tangestuen fra Jødisk museum forteller om flyktningaksjonen. Vi regner også med en representant for Hjemmefrontmuseet. Det blir servert kaffe/brus, boller o.a. NB! Det er dårlig/ingen mobildekning etter bommen.

FLYKTNINGRUTEN

Vi følger samme rute som den gang. I løpet av aksjonen i 1942/43 måtte oppsamlingsstedet for flyktninger endres flere ganger. Etter et par uker på Syversens gartneri måtte de flytte til Grorud, deretter bl.a. til Grefsen, og så endelig til Wollebekk gård, hvor de fikk fortsette tiden ut. Rutene de kjørte ut av byen, varierte tilsvarende. Vi har valgt å starte sykkelturen på Fetsund, da dagens indre veier fra Fetsund til svenskegrensen er tilnærmet identiske med flyktningruten. Under flyktningstransporten skjedde det ofte at Pettersen ble varslet om kontroller og andre problemer langs ruten. Da måtte han finne alternativer. Skogsveiene de kjørte på, besto, iflg. Gerd Pettersen, stort sett av "kjerreveier". I tråd med realitetene den gang, har vi lagt inn to små valgfrie omveier på grus; hhv. Hellesjøveien før Hemnes og ved Lund (etter Hemnes, før Skulerudvannet). Grusdistansen ved Lund følger den nøyaktige veien i følge gamle kart fra 1942/43 (ref Aurskog-Høland kommune).

Alf T. Pettersens eget kart

NB! Hele ruten er merket med pilskilt/kjegler i fluoriserende oransje, påskrevet "Carl Fredriksens Transport"

HELLER GÅ ENN SYKLE?

Oppmøte kl 14:00 ved Minnesmerket (100m inn fra riksvei 21 ved Hølvannet), så går vi turen sammen. Distanse: 3 ½ km + 350m inn til grensen (en vei/ evt. retur med bil).

MED BIL?

Følg Riksvei 21 nordøstover fra Jåvallkrysset (der hvor riksvei 21 fra Ørje og riksvei 125 møtes) i Marker kommune. Ta til høyre v/ Hølvannet (oransje kjegler!) etter 3,5 km. Veibommen er åpen denne dagen. Følg skogsveien inn til Orderudseter der det er parkering. Se internettlink for detaljert rutebeskrivelse!

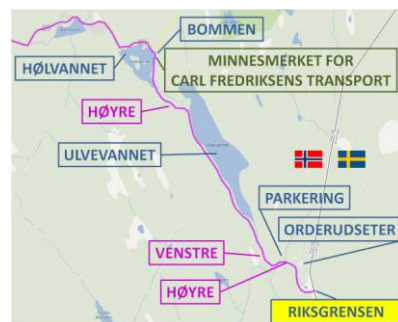
SYKKELINFORMASJON

TRANSPORT FRA GRENSEN: Tilbud om kjøring av sykler og syklistene ved forespørsel. Ikke minst er dette aktuelt for syklistene som skal helt tilbake til Fetsund togstasjon, men vi vil strekke oss så langt vi kan for å hjelpe alle med transportbehov. Vennligst meld fra om dette i god tid!

BAGASJE/MAT: Vi transporterer ev bagasje fra Fetsund til grensen. Kaffe/banan serveres underveis.

TYPE VEI: Fin asfalt + fin grus 4,5km (valgfritt) – middels grad opp/ ned + 3,5 km grov grus til grensen.

SYKKELTYPE: Alle typer sykler kan benyttes; terreng-, hybrid-, gate- og racersykler. NB! Racersykler anbefales satt igjen ved bommen ved CFT minnesmerket ved Hølvannet.

Sykelgruppe	Startsted	Starttid	Oppmøte	Total sykkeltid	Distanse	Tog fra Oslo S
1 - RASK	Fetsund stasjon	11:45	11:30	2t 30m	6,25 mil	11:09 (møte 10:50)
2 - MODERAT	Fetsund stasjon	09:45	09:30	3t m/pause	6,25 mil	09:09 (møte 08:50)
3 - ROLIG	Fetsund stasjon	09:45	09:30	4t 30m m/pauser	6,25 mil	09:09 (møte 08:50)
4 - KORTERE	Løken - Esso	11:35	11:15	2t 45min m/pause	3,5 mil	Møte gruppe 3
5 - LENGDER	Oslo - Hekknv10	07:15	07:00	7t m/pauser	9,1 mil	Møte gruppe 2 & 3

GPS-RUTE GRUPPE 1: <http://connect.garmin.com/activity/106667281>

GPS-RUTE GRUPPE 2-5: <http://www.endomondo.com/workouts/sUzX9WcOpwl>

DETALJERT RUTEBESKRIVELSE: <http://www.stepwhere.com/cuesheet/route/15673>

MER INFORMASJON PÅ INTERNETT: <http://origo.no:80/340818e>

KONTAKT: Ane Munkeby 928 97 773 / carlfredriksenstransport@gmail.com

SYKLISTER LANGSMED RUTEN: Syklistene langsmed ruten kan slutte seg til sykkelgruppe 3. Syklistene må selv komme seg til passeringsted. NB! Møt opp i god tid da passeringstidene er omtrentlige.

PASSERINGSSTEDER	Kl	Pause	Distanse	Sykkeltid	Totaltid
Fetsund togstasjon	09:45	-	6,25 mil	4t 30min	-
Avkjøring R169	10:30	-	5,5 mil	3t 45min	45min
Løken (Esso)	11:35	15min	3,5 mil	2t 40min	1t 50min
Hellesjøveien (grusvei)	12:00	-	3,0 mil	2t 15min	2t 15min
Hemnes (R125-krysset)	12:15	10min	2,5 mil	1t 55min	2t 35min
Lund (grusvei)	12:50	-	2,1 mil	1t 25min	3t 05min
Skulerudvannet (båthavn)	13:00	-	1,6 mil	1t 15min	3t 15min
Kroksund (bro)	13:25	-	1 mil	50min	3t 40min
Jåvall (krysset R21/R125)	13:40	-	7 km	35min	3t 55min
Minnesmerket (Hølvannet)	14:00	-	3,5 km	15min	4t 15min
Orderudseter	14:10	-	350 m	5min	4t 25min
Svenskegrensen	14:15	10min	-	-	4t 30min

